

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

Управление образования по г.Магас и г.Назрань

ГБОУ "СОШ № 19 г.Назрань"

РАССМОТРЕНО:
на заседании МО
руководитель ШМО
_____ Чахкиева А.Р.
Протокол № 1
от «30» августа 2022 г.

СОГЛАСОВАНО:
зам. директора по УВР
_____ Барахоева А.Я.
Протокол № 1
от «30» августа 2022 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор ГБОУ
"СОШ № 19 г.Назрань"
_____ Арчакова М.Х.
Приказ № 162-а
от «30» августа 2022 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 4-х классов

г.Назрань, 2022 г.

Кхетора кавхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча дакъе уж да хьалкхувш йоагла тлехье эдел долаш, глулакхаца, нахаца товш, лимерза, ший моттиг длалаца ховш, Даъхе а, къам а, дезал а лоархаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьабкъахьа къахьегаш, дийша, лилман лардаш ломаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхяр.

Вахар дегладоагла лилма, техника, культура дегладарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам чоагларо дладех хьехархошкара дешархой теркам тлабахийта дезар – дукхагла долча дакъе шоашка уйла яйтар, лилман лардаш тохкаш болх байтар, лодамачох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Найна мотт лодабар, грамматика хар боккха лоархам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, хлана аьлча, мотт лодабарца кхетаю мета хозал, из бляхий хилар, кхыча къамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта длахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цленача, атгача меттала, лодамачох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа найна мотт хьехачо керттердар хьакъоастадеш, цунна теркам тлабохийташ, грамматически бокъонаш влаци юсташ бе беза ший болх.

Найна метта урокаш тла дешархоша глалгай метта грамматически лардаш лодаяю,къамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелагича классе доладу грамматически дакъа – морфологи лодаяе, из болх длахьо ялхлагичеи ворхлагичеи классашка. Из раздел я къамаьла доакъоох кхетам луш,

хьалха царех лодамачьр клоаргдеш, шердеш. Къамаьла доакъош лодадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоапаш белгалдаха.

Бархлагича ийслагича классашка синтаксиси стилистики лодаяю. Цу дакъе дешархойдика кхеташ хила беза предложенешта юкьерча дешай мел долча бувзамех. Грамматика лодаяеш дешархой ха декхарийла ба деша лард,чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздара бокъонаш; къамаьла доакъош, цар нийсаяздара бокъонаш; предложеней тайпаш, предложене маьженаш, предложеней чура дешай бувзам. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад, из малагла къамаьла дакъа да, иш.кх.дл.

Ийслагича классе чоалхане карара предложенеш лодаяеча хана дешархой кхетабе беза предложенешка керттераяри карараяри къоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам тахка могоаргдолаш.

Пунктуации лодаяеш дешархой теркам тлабахийта беза предложене интонацена, оазлаьгллуча онагла йолча хана сецара хьарак доаглаш хул. Цхьайолча моттигашка интонаци теркальяр – хиланза даргдоацарех да, хлана аьлча, из теркаль ца йича, малагла хьарак отгаде деза ховргдоацандаь. Иштта из теркальярца увттаду предложении кхоачалуча тладам, хатгара е айдара хьарак.Синтаксис лодаяеча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика длакхетабе, хлана аьлча, интонации хувцаро предложенена малан а сецара хьаракаш а хувца тарлу. Керттера къамаьла доакъош лодадара хьехархоцо длакхетаде деза бераш цар синтаксически лоархамах.

Дешархой къамаьла культура лакхьари лодамачун навькаш деглайоалаяри хила деза хлара урока. Из болх длахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкъостал ду лодаяь бокъонаш чоаглые, орфографически а пунктуационни говзал чоаглые, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадена къамаьл шаьрдеш дешархой теркам тлабахийта беза хьехархоцо сочиненеш, изложенеш язьяра,говзамеча текста тохкам бе

1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адогалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Г1алг1ай метта белха программ.

1) 6 класса грамматика белха программа оттаяьй федеральни компонента паччахьалкхен стандарта юкьера дешара программа юкьарлен образоване г1алг1ай метта авторски программа юкьера школа 3 класса И.А.Оздоевии Р.А.Оздоевии редакцех.

2) Белха программа хоадам беш я – 102 сахьата шераи 3 сахьата к1ираи лаьрх1а. Авторски программа къоастаяьй Г1алг1айчен дешара министерства къоабальярца.

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжса. Деша дешара лерх1амашка хъежжса.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хьабувцара план оттае ха. Планага хъежжса беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.

- 31амигача тообаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хьакьоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар хьахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хьаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттарашца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкьарадар а тарадоацар а хьаоолаш.

-Дийшачун дакъа диста мукьама е илли дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаш доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Г1алг1ай фаьлгаиш кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературнии Гилман кхетам балара тексташи санна.

- Кхоллама навькаш хьахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаиш, проектни т1адуллариш кхоачаидеш.

-Дешашдар кхетаде, дийшар лоацца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

-Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараш тела. Диалоге, тообах болх беш дакъа лаца. Шийна бакьахьа хетар ч1оаг1деш, кхычарца къамаьл де хар.

- Темага хъежжса 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, къовсама юкье дакъа лаца.

-Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эзди дешаица къамаьл де.

- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критереица.

- Барт бара кийча хилар хьахьокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоолае ха.

- Бокхийчарца къамаьл деш, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеш дешаш кердадар, пайдабар леха.

-Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) бокхийчар новкъосталца кийчъяр, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаъца лоацца дувца.

Личности.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкъера безама керттара хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, къахетаме, вIаши новкъостал деш хилар)

- Ше ваьнна моттиг ховш хила, ше малагIча этносаца лоархIаши ва ха. Кхыча къамех цар сий деш къамаьл дар.

- Кхыйола культураши а, къамаш а долга ховш хилар, дикагIа довзачарех хьадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина таракетараш хьаала хар (нохчий, татараш, Iарбий, сирийцаши, кх. дI. а).

-Юкъа а ца лелхаш, кхычунга ладувгIа ха, ший уйла сатийна дIаалар, тайп-тайпара аргушташи а йоалаеш. Дешархой вIаши къовсам балара бахъанаш ха.

- ЦIагIа а классе а книжкаши дешара тIакхуви хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эша материал кийчъяр.

- Йоазонхой кхолламах ха безам болаш хилар хьахьокхар, шийна эггара чIоагIагIа безачар цIераши яха хар, безара бахъан а хьаалар.

- Литературни кхоллама болх шийна эшаши болга хар.

-Ишколе вахара бокъонаш йовзар, цар дешархочоа лун айда малагIа ба хар. Дикача дешархочун масалаши доаладе ийишача произведени юкъера.

- Сага новкъостал доацаш ше болх бе ховш хила, ше даьчох жоп дала дезалга ховш хила.

-Поэтически деша хозал ховш хила, йоазонхочо дешашца сурт дулаш доаладаь дешаш хьалаха ховш хила. Хозахийта дешаш а эпитеташи а шоай къамаьла юкъе доаладар.

-Эзделица дар доацар ховш хила, литературни турпалхоехи эздийча сагахи йоакха оамалаши хьаювцаха, гIулакхаца дар доацар къоастаде ха.

- Дешаш а яз деш а нийса вагIараи бIаргий са толха ца дараи йоагIа бокъонаш ховш хила. КIаьдвалар дIадоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахцIена хилара бокъонаш цIагIа а накъайоалаши лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо къаман гIулакхаш эзделай тIакхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;

- ший къаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;

- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга ховш хилар;

- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал араха а.

ГIалгIай метто, эрсий метто санна, метта Iилман дакъа а ший маIанна а йоккха моттиг дIалоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически маIан да. Наьна метто юкъелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца Iимерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале гIалгIай мотт Iомабара, цу метта йоазув де хара Iалаьмате йоаккха терко е еза къаьстта ишколо. ХIанзарча зама бераша Iалаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. ЦIагIа а ара а бераша шоай наьна метта къамаьл кIезига ду. ГIалгIай мотт бувчачар а къамаьла юкъе дукха эрсий дешаш леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале тIехь тIайоагIача хана гIалгIай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да гIалгIай метта дешари йоазуви дешархошта Iомадар, безам тIабахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. КIира сахьтий боарам дукха беце а дешархоша мотт Iомабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара дIахьехе. Цу тIа йоазув де гIалгIай метта хала а дац, хIана аьлча, гIалгIай абата тIа дукхагIадола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта Iомаде IотIакхета алапаш да: I, аь, гI, кх, къ, кI, пI, тI, хь, хI, цI, чI, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам тIабахийта беза дешаш дIаоалаша яздеши йолча башхалонашта. Иштга боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, хIана аьлча, бери яздеца хана ше харцахьа дош дIааларга хъежжа гIалаташ а деш яздергда. Из болх I классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

ТЕМАТИЧЕСКИ ПЛАНИРОВАНИЕ

№ п/п	Тема	Планируемое количество часов
1.	2-г1ча класе дейшар кердадакхар	15
2	Къамаъла доакъош	3
4.	Ц1ердош	3
5.	Белгалдош	3
6.	Таърахъдош	3
7.	Ц1ерметтдош	2
8.	Хандош	3
9.	Куцдош	2
10	Всего	34

Г1алг1ай мотт

№	Тема	Кол час	дата	
			Факт	По плану
1омадаър кердадаккхар (15с.)				
1	Доалареи юкъареи ц1ердешаш Оазаши алапаши	1	7.09	
2	Диктант Оазаши алапаши	1	14.09	
3	Мукъеи мукъазеи оазаш	1	21.09	
4	Й1аьхеи лоацеи мукъа оазаш	1	28.09	
6	Шола шолха мукъаза оазаш алапаш.	1	5.10	
7	Алап й (йот)	1	12.10	
8	Сочинение «Аьхки сала1ар»	1	19.10	
9	Сочинени анализ яр . Йиш хоадора а къоастара а хъаракаш(ъ,ь)	1	26.10	
10	Дешдакъа	1	9.11	
11	Деша овла. Цхъа овла бола дешаш	1	16.11	
12	Деша чаккхе.	1	23.11	
13	Дешхълхе.	1	30.11	
14	Суффикс.	1	7.12	
15	Диктант. Дешхълхе	1	14.12	
Предложении (7с)				
16	Диктанта анализ яр. Дувцареи,хаттареи,айдареи предложенеш	1	21.12	
17	Предложени кертери кертерзеи маьженаш	1	28.12	
18	Цхъантайпара маьженаш йола предложенеш. Предложени цхъантайпарча маьженашта юкъе а,е,и яха хоттаргаш	1	11.01	
19	Контрольни хът1аяздар.	1	18.01	
20	Хоттаргаш а,е,и	1	25.01	
21	А,е,и яха хоттаргаш долча предложене цхъантайпарча маьженашта юкъе сецара хъаракаш	1	1.02	
22	Изложени.	1	8.02	
Къамаьла доакъош (6)				

Ц1ердош (3)				
23	Изложени анализ. Ц1ердош. Юкъара кхетам Ц1ердешай таьрахъашца, дожарашца хувцадалар		15.02	
Белгалдош (3)				
24	Белгалдош . Юкъара кхетам Белгалдешаш таьрахъашцеи, дожарашца классашцеи хувцадалар	1	29.02	
Таьрахъдош (3)				
25	Таьрахъдош. Юкъара кхетам	1	7.03	
26	Диктант. Таьрахъдош	1	14.03	
27	Диктанта анализ яр. Массалии арг1ани таьрахъдешаш	1	21.03	
Ц1ерметтдош (1)				
28	Ц1ерметтдош. Юкъара кхетам, Легар	1	28.03	
Хандош (4)				
29	Хандош юкъара кхетам Хандеша белгалза форма	1	4.04	
30	Хандеша ханаш	1	18.04	
31	Дацардешаш ца,ма хандешашца нийса яздар	1	25.04	
32	Диктант. Тема «Хандош»	1	16.05	
Куцдош (2)				
33	Диктанта анализ. Куцдош. Юкъара кхетам	1	23.05	
34	Шера 1омадаьр кердадаккхар	1	30.05	

